

SAMMANSTÄLLNING AV ANMÄLNINGS- OCH KONTAKTSKYLDIGHETER I SOCIALVÅRDSLAGEN, BARNSKYDDSLAGEN OCH ÄLDRELAGEN, VILKA GÄLLER FR.O.M. 1.1.2021

1.1.2021 trädde nya bestämmelser om att anmäla eller kontakta socialvården enligt socialvårdslagen (2020:12) samt socialvård och hälso- och sjukvård enligt äldrelagen (2020:9) ikraft. Detta innebär summerat, att vissa yrkespersoner och anställda är skyldiga att, när vissa kriterier uppfylls, ta kontakt eller anmäla om vuxna personers behov av stöd.

Vad gäller barnskyddsanmälan skedde inga stora förändringar 1.1.2021. Kriterierna för när en barnskyddsanmälan ska göras eller vilka personer som är anmälningskyldiga ändrade inte. Om en anmälningskyldig, enligt barnskyddslagen, tillsammans med barnet eller barnets föräldrar tar kontakt med socialvården, utan dröjsmål och i samband med kontakten uppger vilka omständigheter som lett till kontakten, i enlighet med 35 § i socialvårdslagen, behöver inte en barnskyddsanmälan göras på basen av samma uppgifter.

Avsikten med tabellerna nedan, har varit att på ett så användarvänligt sätt som möjligt, sammanställa nämnda skyldigheter. Av bilaga 1, 2 och 3 framgår de bestämmelser som sammanställningen baserar sig på. [Kontrollera ändå alltid att lagstiftningen är aktuell.](#)

Landskapsregeringen har också publicerat [utbildningsmaterial och tillämpningsguider](#) för socialvårdslagen och äldrelagen.

1. Vem omfattas av skyldigheterna?

Nedan framgår vem ifrågavarande anmälnings- och kontaktskyldigheter gäller

Socialvårdslagens 35 §	Äldrelagens 19 §	Barnskyddslagens 25 §
En sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994), en socialkurator eller en anställd inom socialväsendet, undervisningsväsendet, idrottsväsendet, barnomsorgen, Mariehamns räddningsverk, Räddningsområde Ålands landskommuner, Landskapsalarmcentralen, tullen, polisen,	En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller någon som är anställd inom socialvården i kommunen, inom Ålands hälso- och sjukvård, räddningsväsendet eller hos alarmcentralen eller polisen.	De som är anställda eller innehar ett förtroendeuppdrag hos någon av följande aktörer, eller som utför motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständig yrkesutövare, samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården: 1) social- och hälsovården eller barndagvården, 2) undervisningsväsendet 3) ungdomsväsendet, 4) polisväsendet, 5) Brottspåföljdsmyndigheten,

Brottspåföljdsmyndigheten, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Folkpensionsanstalten eller utsökningsmyndigheten.		6) brand- och räddningsväsendet, 7) en producent av socialservice, barndagvård eller hälso- och sjukvårdstjänster, 8) en undervisnings- eller utbildningsanordnare 9) en församling eller något annat religiöst samfund, 10) en förläggning eller flyktingsluss som avses i 3 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel 11) en enhet som bedriver nödcentralverksamhet, 12) en enhet som ordnar morgon- eller eftermiddagsverksamhet för skolelever, 13) Tullen, 14) gränsbevakningsväsendet, 15) en utsökningsmyndighet, 16) Folkpensionsanstalten

2. På vilka grunder och hur?

Nedan framgår både vad som gäller för att skyldigheten ska uppfyllas och hur kontakten ska ske, enligt ifrågasvarande bestämmelser. I barnskyddslagen finns ett flertal bestämmelser om anmälningsskyldighet.

Socialvårdslagens 35 §	Äldrelagens 19 §	Barnskyddslagens 25 §
i sitt arbete har fått kännedom om en person vars behov av socialvård är uppenbart ska han eller hon styra personen till att söka socialservice eller om personen samtycker till det kontakta den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, så att stödbehovet kan bedömas. Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska de personer som avses i 1 mom. utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård trots sekretessbestämmelserna.	i sitt uppdrag har fått kännedom om en äldre person som är i behov av social- eller hälsovård och som är uppenbart oförmögen att sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet ska den anställda oberoende av sekretessbestämmelserna utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av hälso- och sjukvård till Ålands hälso- och sjukvård och till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården om behovet av socialvård.	är skyldiga att utan dröjsmål och trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds. är skyldiga att trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen, när de på grund av omständigheter som de har fått kännedom om i sin uppgift har skäl att misstänka att ett barn utsatts för

		1) en gärning som är straffbar som sexualbrott enligt 20 kap. i strafflagen (39/1889), eller 2) en gärning som är straffbar som brott mot liv och hälsa enligt 21 kap. i strafflagen och vars föreskrivna maximistraff är fängelse i minst två år. Oberoende ovan nämnda skyldigheter, gäller det som särskilt bestäms eller föreskrivs om tystnadsplikten i anslutning till bikt eller annan själavård.
		Barnskyddslagens 25a § Den anmälningsskyldighet som avses i 25 § kan trots sekretessbestämmelserna också uppfyllas genom att tillsammans med barnet eller barnets föräldrar ta kontakt i enlighet med 35 § i socialvårdslagen för att få stödbehovet bedömt, under förutsättning att 1) kontakten tas utan dröjsmål, och 2) den person som enligt 25 § är anmälningsskyldig i samband med kontakten uppger vilka omständigheter som lett till kontakten.
		Barnskyddslagens 25c § Om det finns grundad anledning att misstänka att ett ofött barn omedelbart efter sin födelse kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet ska de personer som nämns i 25 § utan hinder av sekretessbestämmelserna före barnets födelse göra en föregripande barnskyddsanmälan.

Med den kommunala socialvården avses antingen KST (Kommunernas socialtjänst) eller kommunernas äldreomsorg. För anmälningsblanketter och praktiska direktiv, kontaktas nämnda myndigheter eller ÅHS. Huvudsaken är att anmälan görs, inte att den riktats till rätt myndighet/enhet.

Kommunernas socialtjänst har gjort anmälningsblanketter tillgängliga på [sin hemsida](#).

I enlighet med 18 § i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland, ska en myndighet som inte är behörig att behandla en handling, utan dröjsmål överföra handlingen till den myndighet som den anser vara behörig.

Även andra personer än de som nämns ovan kan göra en anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som gäller dem. Anmälnings- och kontaktskyldiga är dock endast de ovan nämnda personerna.

I landskapslagen (2011:114) om hälso- och sjukvård, finns i upplysande syfte i 19 § 4 och 5 mom., en motsvarande bestämmelse som i 35 § i socialvårdslagen.

3. Vad är ett behov av socialvård / barnskydd?

Kriterierna för när en anmälan ska göras eller kontakt tas, framgår av tabellen ovan. Det är i sammanhanget viktigt att uppmärksamma, att alla tre ovan nämnda lagar innebär att socialvården (eller hälso- och sjukvården), efter att anmälan eller kontakt gjorts, bedömer personens behov av stöd närmare; detta utgör *inte* den anmälnings- eller kontaktskyldiges uppgift. Nedan framgår i upplysande syfte vad som i socialvårdslagen och äldrelagen definierats som ett stödbehov *av socialvård*, enligt socialvårdslagens 11 §.

Socialservice ska ordnas;

- 1) som stöd för att klara av det dagliga livet,
- 2) till följd av stödbehov med anknytning till boende,
- 3) till följd av behov av ekonomiskt stöd,
- 4) för att förhindra marginalisering och främja delaktighet,
- 5) till följd av stödbehov på grund av närstående- och familjevåld samt annat våld eller annan illabehandling,
- 6) till följd av stödbehov i anslutning till akuta krissituationer,
- 7) för att stöda en balanserad utveckling och välfärd hos barn,
- 8) till följd av stödbehov på grund av missbruk av berusningsmedel, psykisk ohälsa, annan sjukdom, skada eller åldrande,
- 9) till följd av stödbehov med anknytning till fysisk, psykisk, social eller kognitiv

Kriteriet för skyldighet att göra en anmälan enligt 25 § i barnskyddslagen är så som återgetts ovan, att en anmälningskyldig....

"...i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds".

Orsaker till att göra en anmälan kan till exempel¹ vara bristande vård eller omsorg, försummelse av barnets behov, misshandel eller sexuellt utnyttjande eller hot om det, eller missbruksproblem eller mentala problem hos vårdnadshavaren.

¹ Enligt Institutet för hälsa och välfärds handbok om barnskyddet:

<https://thl.fi/sv/web/handbok-for-barnskyddet/arbetsprocesser/barnskyddsanmalan>

BILAGA 1: Socialvårdslagens tillämpliga bestämmelser

Landskapslagen i lydelse 1.1.2021.

Landskapslag (2020:12) om socialvård

35 § Kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet

Om en sådan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (FFS 559/1994), en socialkurator eller en anställd inom socialväsendet, undervisningsväsendet, idrottsväsendet, barnomsorgen, Mariehamns räddningsverk, Räddningsområde Ålands landskommuner, Landskapsalarmcentralen, tullen, polisen, Brottsåtgärdsmyndigheten, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, Folkpensionsanstalten eller utsökningsmyndigheten i sitt arbete har fått kännedom om en person vars behov av socialvård är uppenbart, ska han eller hon styra personen till att söka socialservice eller om personen samtycker till det kontakta den myndighet som ansvarar för den kommunala socialvården, så att stödbehovet kan bedömas.

Om samtycke inte kan fås och personen är uppenbart oförmögen att svara för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, eller om ett barns bästa absolut kräver det, ska de personer som avses i 1 mom. utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av socialvård trots sekretessbestämmelserna.

Även andra personer än de som avses i 1 mom. kan göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som gäller dem.

I 25 och 25c §§ i barnskyddslagen (FFS 417/2007), tillämplig på Åland genom landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen finns bestämmelser om att göra en barnskyddsanmälan och en föregripande barnskyddsanmälan. Om den anmälningspliktiga personen i enlighet med 1 - 2 mom. i denna lag eller en annan person enligt 3 mom. i denna lag utan dröjsmål har kontaktat den myndighet som ansvarar för socialvården och uppgett orsakerna till kontakten, behöver ingen barnskyddsanmälan göras på grundval av samma uppgifter.

Vid anmälan om äldre personers servicebehov ska dessutom bestämmelserna i 19 § i äldrelagen (2020:9) för Åland följas.

BILAGA 2: Äldrelagens tillämpliga bestämmelser

Landskapslagen i lydelse 1.1.2021.

Äldrelag (2020:9) för Åland

19 § Anmälan om äldre personers servicebehov

Om en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som avses i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården eller någon som är anställd inom socialvården i kommunen, inom Ålands hälso- och sjukvård, räddningsväsendet eller hos alarmcentralen eller polisen, i sitt uppdrag har fått kännedom om en äldre person som är i behov av social- eller hälsovård och som är uppenbart oförmögen att sörja för sin omsorg, hälsa eller säkerhet, ska den anställda oberoende av sekretessbestämmelserna utan dröjsmål göra en anmälan om behovet av hälso- och sjukvård till Ålands hälso- och sjukvård och till den kommunala myndighet som ansvarar för socialvården om behovet av socialvård.

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. finns bestämmelser i 18 § landskapslagen om Ålands hälso- och sjukvård som innebär att patientens hemkommun ska underrättas om en patient behöver insatser från kommunens socialservice efter det att patienten har skrivits ut från Ålands hälso- och sjukvård.

En anmälan får också göras av andra personer än de som avses i 1 mom. oberoende av eventuella sekretessbestämmelser som gäller dem.

BILAGA 3: Barnskyddslagens tillämpliga bestämmelser

Landskapslagen i lydelse 1.1.2021.

Barnskyddslagen (FFS 417/2007) är tillämplig på Åland genom landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

Barnskyddslagen (FFS 417/2007)

25 § Anmälningsskyldighet

De som är anställda eller innehar ett förtroendeuppdrag hos någon av följande aktörer, eller som utför motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständig yrkesutövare, samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är skyldiga att utan dröjsmål och trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds:

- 1) social- och hälsovården eller barndagvården,
- 2) undervisningsväsendet
- 3) ungdomsväsendet,
- 4) polisväsendet,
- 5) Brottsförklaringsmyndigheten,
- 6) brand- och räddningsväsendet,
- 7) en producent av socialservice, barndagvård eller hälso- och sjukvårdstjänster,
- 8) en undervisnings- eller utbildningsanordnare
- 9) en församling eller något annat religiöst samfund,
- 10) en förläggning eller flyktingsluss som avses i 3 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel
- 11) en enhet som bedriver nödcentralsverksamhet,
- 12) en enhet som ordnar morgon- eller eftermiddagsverksamhet för skolelever,
- 13) Tullen,
- 14) gränsbevakningsväsendet,
- 15) en utökningsmyndighet,
- 16) Folkpensionsanstalten

Även andra personer än de som avses i 1 mom. kan göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som eventuellt gäller dem.

De personer som avses i 1 mom. är skyldiga att trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen, när de på grund av omständigheter som de har fått kännedom om i sin uppgift har skäl att misstänka att ett barn utsatts för

- 1) en gärning som är straffbar som sexualbrott enligt 20 kap. i strafflagen, eller
- 2) en gärning som är straffbar som brott mot liv och hälsa enligt 21 kap. i strafflagen och vars föreskrivna maximistraff är fängelse i minst två år.

Oberoende av vad som bestäms i 1 och 3 mom. gäller det som särskilt bestäms eller föreskrivs om tystnadsplikten i anslutning till bikt eller annan själavård.

25 a § Kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet

Den anmälningsskyldighet som avses i 25 § kan trots sekretessbestämmelserna också uppfyllas genom att

tillsammans med barnet eller barnets föräldrar ta kontakt i enlighet med 35 § i socialvårdslagen för att få stödbehovet bedömt, under förutsättning att

1) kontakten tas utan dröjsmål, och

2) den person som enligt 25 § 1 mom. är anmälningsskyldig i samband med kontakten uppger vilka omständigheter som lett till kontakten.

25 c § Föregripande barnskyddsanmälan

Om det finns grundad anledning att misstänka att ett ofött barn omedelbart efter sin födelse kommer att behöva stödåtgärder inom barnskyddet ska de personer som nämns i 25 § 1 mom. utan hinder av sekretessbestämmelserna före barnets födelse göra en föregripande barnskyddsanmälan.

I brådskande fall ska den jourhavande socialmyndigheten utan dröjsmål bedöma behovet av socialservice för dem som är föremål för en föregripande barnskyddsanmälan. Dessutom kan en bedömning av vilken socialservice som kommer att behövas omedelbart efter barnets födelse göras i samarbete med en socialarbetare inom barnskyddet.

Ett barnskyddsärende och en klientrelation inom barnskyddet inleds efter barnets födelse, i enlighet med vad som bestäms i 26 och 27 §.